

Temmuz 2019, Ürün No:23

Dünya Tavuk Eti Verileri (bin ton)

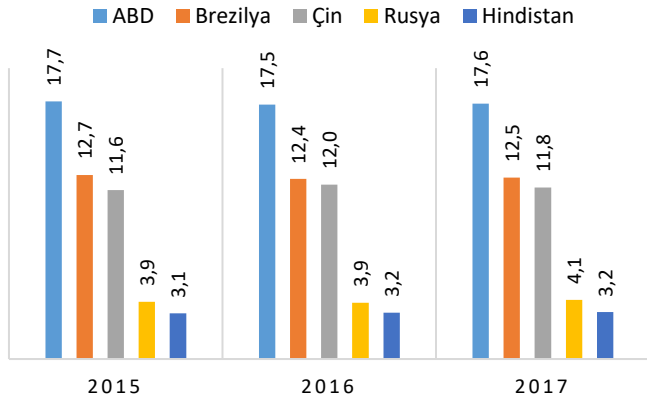
	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ⁴ (%)
Üretim ¹	100.675	103.866	106.925	109.056	-	2,0
Tüketim ²	98.709	102.494	105.940	107.958	-	1,9
İthalat ³	11.862	12.070	13.142	13.529	13.597	0,5
İhracat ³	13.828	13.442	14.127	14.627	14.856	1,6

Kaynak: 1/FAO 3/ Trade Map, GTİP 020711,020712, 020713,020714 (Erişim Tarihi: 16.07.2019), 2/TEPGE Hesaplamaları
4/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

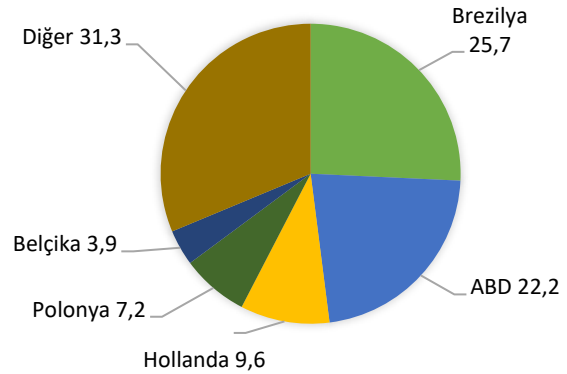
Dünya tavuk eti üretimi 2017 yılında %2,0 oranında artarak; 109 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretimin %17,6'sı ABD, %12,5'i Brezilya ve %11,8'i Çin olmak üzere toplam %41,8'i bu 3 ülke tarafından karşılanmıştır. Türkiye ise %2,0'lik pay ile dünya tavuk eti üretiminde 10. sırada yer almıştır. 2017 yılında tavuk eti üretimi bir önceki yıla göre; ABD'de %2,3 ve Brezilya'da %2,8 oranında artmıştır. İlk 10 üretici arasında en büyük artışın ise %13,7 ile Türkiye'de olduğu görülmüştür. Türkiye'den sonra en büyük artışı, %7,3 ile

Rusya gerçekleştirmiştir. Dünya tavuk eti ihracatı 2018 yılında, bir önceki yıla göre %1,6 oranında artarak, yaklaşık 14,9 milyon ton olarak gerçekleştirilmiştir. İhracatta lider konumda olan Brezilya toplam dünya ihracatının %25,7'sini gerçekleştirirken, üretimde başı çeken ABD %22,2 ile 2. sırada yer almıştır. 2018 yılının dünya tavuk eti ihracatı değeri, bir önceki yıla göre %4,4 oranında artarak, 23 milyar \$'a yükselmiştir.

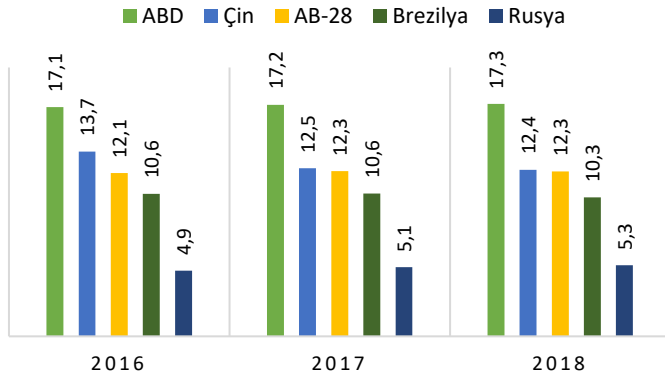
Tavuk eti üretiminde önemli ülkeler (%)

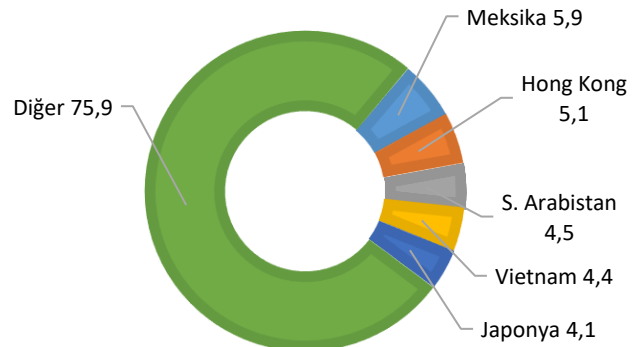
Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracatı (2018, %)

Tavuk eti tüketiminde önemli ülkeler (%)¹

Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalatı (2018, %)

Türkiye 2,2 milyon ton tavuk eti üretimi ve 453 bin ton tavuk eti ihracatı ile 2018 yılında maksimum seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılı ihracat miktarı %12,3 oranında artarken, üretimdeki artışın (%0,9) yavaşladığı görülmektedir. Üretimin yavaşlamasının başlıca sebebi

sektörün yem hammaddeleri başta olmak üzere girdi bakımından dışa bağımlı olmasıdır. 2018 yılında döviz kurunda meydana gelen dalgalanmalar ve ithalatın döviz ile yapılması üretimin bir önceki yılın artış hızının altında kalmasına yol açmıştır.

Türkiye Tavuk Eti Verileri (ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim ¹ (%)
Üretim	1.894.669	1.909.276	1.879.019	2.136.733	2.156.669	0,9
Tüketim ⁴	1.498.221	1.576.157	1.564.702	1.735.754	1.709.148	-1,5
İthalat ^{2,3}	317	887	85	2.752	5.845	112,4
İhracat ²	396.765	334.006	314.402	403.731	453.366	12,3
Kişi Başına Tüketim (kg)	19,3	20,0	19,6	21,5	20,8	-3,3

Kaynak: TÜİK (Temmuz 2019) 1/2017-2018 değişimi göstermektedir. 2/020711, 020712, 020713, 020714 GTİP alınmıştır.

3/Türkiye'nin tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup; mevcut veriler iptal ve iadelerden oluşmaktadır.4/TEPGE hesaplamasıdır.

Tavuk eti üretimi;

2018 yılında 354 milyon adete ulaşan tavuk sayısı, kümes hayvanlarının %99'unu oluşturmaktadır. Kümes hayvanlarının %65'ini oluşturan et tavuğu sayısı bir önceki yıla göre %3,7 oranında artarak 229,5 milyon adete ulaşmıştır.

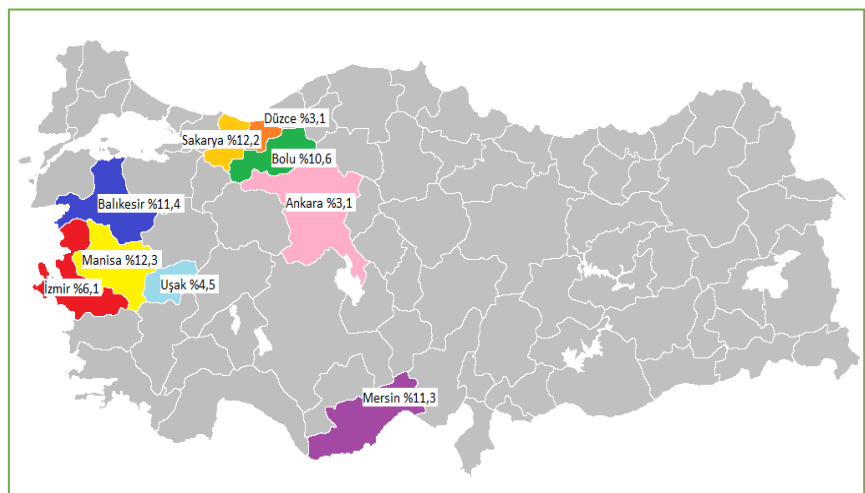
Türkiye'de tavuk eti üretimi ve kesilen tavuk sayısı; 2018 yılında tarihinin en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılında bir önceki yıla göre %0,9 oranında artan Türkiye tavuk eti üretimi; 2,2 milyon tona ulaşmıştır. Kesilen tavuk sayısı ise %0,01 oranında artarak, 1,2 milyar adet olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılı ilk 5 aylık tavuk eti üretim miktarı yaklaşık 875 bin ton olup; 2018 yılı aynı dönem üretim miktarından %5,5 daha azdır. 2019 yılı Mayıs ayı tavuk eti üretimi; bir önceki aya göre %8,0 oranında artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %3,3 oranında azalmıştır.

2019 yılı ilk 5 aylık veriler incelendiğinde; bir önceki yılın aynı dönemine göre, kesilen tavuk sayısının %0,1 oranında arttığı görülmektedir.

2019 yılı Mayıs ayında kesilen tavuk sayısı bir önceki aya göre %8,3 oranında artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %5,7 oranında azalmıştır.

Özellikle nüfusun yoğun olduğu yerlerde yoğunlaşan sektörün bölgesel dağılımına bakıldığında; 2018 yılında Doğu Marmara ve Ege Bölgesi'nin %59'luk bir paya sahip olduğu görülmektedir. Doğu Marmara %33,2 ile lider konumdayken, Ege Bölgesi %25,8, Akdeniz Bölgesi %14,4 ve Batı Marmara %14,0 paya sahiptir. 2018 yılında et tavuğu sayısının yarısından fazlası (%58), 5 ilde toplanmıştır. Manisa %12,3 pay ile en çok et tavuğu bulunan il olmakla birlikte; Sakarya (%12,2), Balıkesir (%11,4), Mersin (%11,3) ve Bolu (%10,6) diğer önemli illerdir.

Desteklemeler

2018 yılı Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı'na göre ihracat iadesi yardımları; kümes hayvanları etleri için ton başına 430 TL, işlenmiş ve konserve edilmiş ürünler için ise ton başına ise 550 TL olarak belirlenmiştir.

14.03.2019 Tarihli ve 30714 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 8468 sayılı kararı ile; etlik tavuk kümesi, yumurtacı tavuk kümesi, damızlık kümesi ve kuluçkahane işletmeleri sanayi grubu kapsamına alınmış ve indirimli elektrikten faydalanması sağlanmıştır.

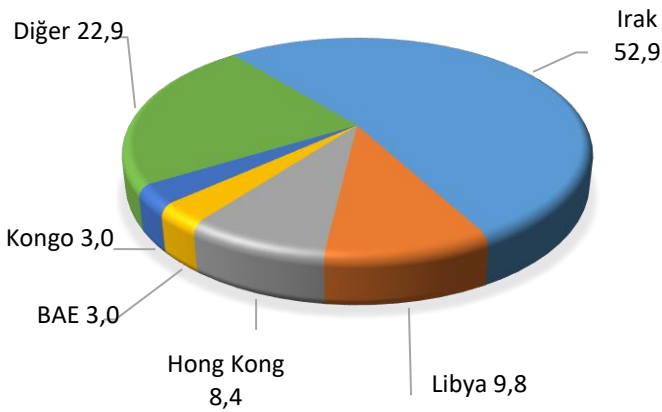
Tavuk eti ihracatı; Kanatlı sektöründe ihracatçı konumunda olan Türkiye'nin 2018 yılında yapmış olduğu 466 bin tonluk kanatlı eti ihracatının %97,3'ünü tavuk eti oluşturmuştur. 2018 yılı tavuk eti ihracat miktarı, 453 bin ton ile rekor seviyesine ulaşmıştır. Bu rekor ile tavuk eti ihracat miktarı; bir önceki yıla göre %12,3 oranında artış göstermiştir.

2018 yılında gerçekleştirilen 453,4 bin tonluk tavuk eti ihracat miktarının %52,9' u Irak' a yapılmıştır. Libya (%9,8), Hong Kong (%8,4), Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Kongo (%3,0) 2018 yılı tavuk eti ihracatında pay sahibi olan diğer önemli ülkelerdir.

2018 yılı tavuk eti ihracatında en büyük artışın başta Libya olmak üzere, Laos, Gana, Vietnam ve Angola'da olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla göre 34 bin ton artış ile Libya'nın payının 4 katına çıktığı ve 21 bin ton artış gösteren Irak'ı (+%9,5) geçtiği görülmüştür. Aynı yıl Laos'un payı 21 katına (4 bin ton artış), Gana'nın payı 7 katına (4 bin ton artış) ve Vietnam ile Angola'nın payı ise 2 katına yükselmiştir.

Türkiye'de 2019 Mayıs ayı tavuk eti ihracat miktarı; bir önceki aya göre %26,6 oranında artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre %4,3 oranında artmıştır. 2018 yılı 5 aylık toplam tavuk eti ihracat miktarı yaklaşık 177 bin ton olup; 2017 yılı aynı dönem ihracat miktarından %0,6 daha fazladır.

Türkiye'nin tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (2018, %)

Türkiye kanatlı eti ihracat değeri 2018 yılında 569 milyon dolar olup, %96,9'unu tavuk eti oluşturmuştur. 2018 yılında 551 milyon dolara ulaşan tavuk eti ihracat değeri, bir önceki yıla göre %7,2 oranında artış göstermiştir. Bu değer, 634 milyon dolar ile maksimum seviyesine ulaşan 2014 yılı ihracat değerinin altında kalmıştır.

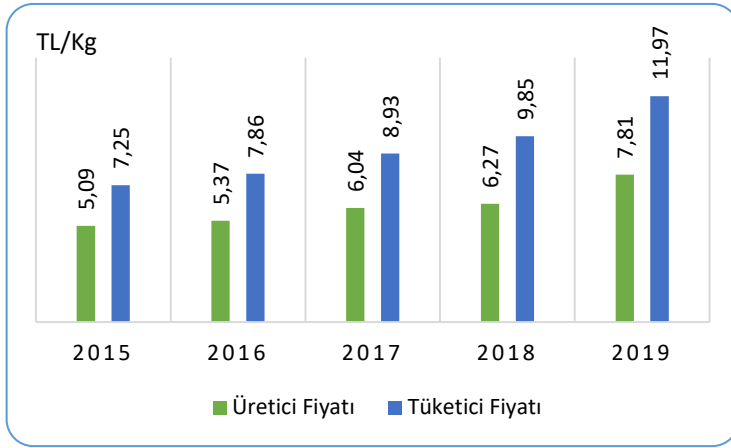
Dünya tavuk eti ihracatında 2018 yılında 7. sırada yer alan Türkiye'de, üretimin %21'i ihraç edilmiştir.

Komşu ülkelerdeki sorunlar, Orta Doğu ülkelerindeki ekonomik krizler ile Suriye ve Irak ile yaşanan ulaşım sıkıntıları; 2015 yılından bu yana Türkiye kanatlı ihracatının azalmasını tetiklemiştir. Ancak, 2017 yılının ikinci yarısından sonra Suudi Arabistan ve Japonya ile yapılan yeni sağlık protokolleri, ihracatın yeniden artışa geçmesine neden olmuştur. Türkiye şuan 70'den fazla ülkeye kanatlı eti ihracatı yapmaktadır (1).

Tavuk eti ithalatı; Tavuk etinde ihracatçı olan Türkiye'nin 2018 yılındaki 5,8 bin tonluk tavuk eti ithalatı; sınırda gerçekleştirilen iade ya da iptal işlemlerinden kaynaklanmaktadır (2). Kanatlı eti bakımından ihracatçı olan Türkiye'de, TÜİK verilerine göre bir miktar ithalat yapıldığı görülse de aslında ithalat yapılmamaktadır. Karşı ülke tarafından reddedilen veya ticari anlaşmazlıklar gibi sebeplerle ihracattan geri dönen tavuk eti sevkiyatlarının TÜİK verilerinde "ithalat" olarak değerlendirilmektedir. Ancak, Türkiye kanatlı sektörü damızlık hayvan materyali bakımından dışa bağımlıdır. Türkiye günlük civcivleri ve kuluçkalık yumurtaları çoğunlukla İngiltere ve Kanada'dan ithal etmektedir

Yem Hammaddeleri

Türkiye'de kanatlı hayvancılık sektörü üretim maliyetinin en büyük kısmını %68 oran ile yem gideri oluşturmaktadır (2). 2018 yılında kullanılan kanatlı yemi miktarı bir önceki yıla göre %10,0 artarak 9,8 milyon ton olarak gerçekleşmiştir (3). Bu yemlerin ana girdisi mısır ve soya fasulyesidir. Mısır üretimi 2018 yılında %3,7 oranında azalarak, 5,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı mısır ithalatı %3,3 artarak 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında mısırın %55,5'i Rusya'dan ve %28,5'i ise Ukrayna'dan ithal edilmiştir. Soya fasulyesi 2018 yılında da 140 bin ton üretilmiştir ve bir önceki yıla göre aynı kalmıştır. 2018 yılında ithal edilen soya fasulyesi miktarı ise 2,7 milyon ton olup, bir önceki yıla göre %13,6 artış göstermiştir. Soya fasulyesinin %48,7'si Brezilya'dan ve %28,1'i Ukrayna'dan ithal edilmiştir.

2019 verisi 5 aylık ortalamadır.

2018 yılında tavuk eti üretici fiyatı bir önceki yıla göre %3,8, tüketici fiyatı ise %10,3 oranında artış göstermiştir.

2019 Mayıs ayında tavuk eti üretici fiyatı 9,3 TL/kg olarak gerçekleşmiş olup; bir önceki aya göre %14,0, bir önceki yılın aynı ayına göre %45,0 oranında artış gerçekleşmiştir.

2019 Mayıs ayında tavuk eti tüketici fiyatı 14,5 TL/kg olarak gerçekleşmiş olup; bir önceki aya göre %15,8, bir önceki yılın aynı ayına göre %55,3 oranında artış gerçekleşmiştir.

	2015	2016	2017	2018	2019 ²
Tavuk Eti (TL/kg) ¹	5,09	5,37	6,04	6,27	7,81
Etlik Piliç Yemi (TL/kg)	1,21	1,19	1,38	1,79	2,06
Full Fat Soya (TL/kg)	1,34	1,39	1,61	2,32	2,37
Mısır (TL/kg)	0,71	0,73	0,84	0,95	1,16
1 kg tavuk eti ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Tavuk Eti/ Etlik Piliç Yemi	4,21	4,51	4,38	3,50	3,79
Tavuk Eti/ Soya	3,80	3,86	3,75	2,70	3,30
Tavuk Eti/ Mısır	7,17	7,36	7,19	6,60	6,73

Kaynak: YEMBİR ¹/GTHB (Üretici fiyatı)

²/5 aylık veri ortalamasıdır.

Tavuk Eti Girdi Pariteleri

2018 yılında tavuk eti girdi paritelerinde bir önceki yıla göre, belirli oranlarda azalış söz konusudur. Bu azalış; girdilerin en büyük bölümünü oluşturan yem hammadde fiyatlarının yükselmesinden kaynaklanmaktadır. 2018 yılında bir önceki yıla göre; soya fiyatında %44,1, etlik piliç yemi fiyatında %29,7 ve mısır fiyatında %13,1 oranında artış görülmüştür. Bu fiyat artışı; 2018 yılında Türk Lirası (TL)'nin, \$ karşısında düşüşünden kaynaklanmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye’de tavukçuluk sektörünün yıllar itibarıyla büyüdüğü, ancak 2014 yılından bu yana bu büyümenin iç ve dış talebin azalmasıyla yavaşladığı görülmüştür. 2018 yılında da devam eden bu büyümeyi; tavuk eti fiyatının yüksek seyreden kırmızı et fiyatının oldukça altında olması ile artan ihracat miktarı açıklamaktadır.

Tavuk eti üretimi 2017 yılında %13,7 artış gösterirken, maksimum üretim düzeyine ulaşılan 2018 yılında sadece %0,9 artış göstermiştir. 2018 yılındaki bu yavaşlamanın en önemli nedeni döviz kurunda meydana gelen artıştır. TL'nin

dolar karşısında değer kaybetmesinden dolayı üreticiler finansal olarak önemli ölçüde etkilenmiştir. İthal girdileri daha pahalı hale getiren döviz kuru artışları, yem hammaddeleri ile damızlık materyal konusunda sıkıntı yaşanmasına neden olmuştur. Yurt içinde yem hammadde üretiminin sınırlı olması kanatlı sektörünün yavaşlamasına neden olmuştur.

Yararlanılan Kaynaklar

1/USDA Turkey Poultry and Products Annual Report 2018

2/ Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkları Birliği Derneği. www.besd-bir.org

3/ Türkiye Yem Sanayicileri Birliği, www.yem.org.tr

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra ÇİÇEKGİL, zehra.cicekgil@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/2986